

Vysoké učení technické v Brně

Fakulta architektury

Poříčí 273/5, 63900 Brno 39

Zadání diplomové práce

Číslo diplomové práce: FA-DIP0034/2014 Akademický rok: 2014/15
Ústav: Ústav navrhování
Student(ka): **Bc. Pavla Kilnarová**
Studijní program: Architektura a urbanismus (N3501)
Studijní obor: Architektura (3501T002)
Vedoucí diplomové práce: **doc. Ing. arch. Gabriel Kopáček, Dr.**
Konzultanti diplomové práce:

Název diplomové práce:

Brno Komárov - centrum - urbanistická studie

Zadání diplomové práce:

Území jižně od historického jádra města Brna je rozlehlým neuspořádaným urbanizovaným územím s koncentrací problémů typických pro střední a větší města tohoto evropského regionu: přemíra automobilové dopravy (radiála směřující z dálnice směrem do centra, nepropojený vnější dopravní okruh), devastované výrobní plochy (často bez stabilního využití), panelové sídliště, torza někdejšího venkovského osídlení. A k tomu se přidávají ještě další místní specifika: záplavové území, rozdělení železniční tratí, vize přesunu hlavního brněnského nádraží.

Popsané problémy a rozvojový potenciál, vyplývající z příznivé polohy blízko centra a dobrého dopravního napojení, z dělají z Komárova vděčné téma po urbanistické dořešení. Ve své práci se zaměřte na posílení identity této městské části, na dotvoření jejího centra a navazujících území.

Vycházejte z dostupné ÚPD a ÚAP a z poznatků získaných rozboru veřejných prostranství ve Vašich předchozích semestrálních pracích.

Rozsah grafických prací:

Diplomní práce bude obsahovat zejména:

Situaci širších vztahů zachycující vazby řešeného území na urbanistickou strukturu a dopravní komunikační síť města Brna.

Celkovou koncepci řešení širšího území- situace v měřítku cca 1:5000.

Komplexní urbanistický návrh centrální části Komárova - situace v měřítku 1:2000 (alt. 1:1000, 1:500).

Prezentaci prostorového řešení (model, perspektivní pohledy charakteristických prostorů).

Stručnou průvodní zprávu s vysvětlením ideje návrhu a se základními plošnými ukazateli a popisem strategie realizace.

Seznam odborné literatury:

GEHL, Jan. Města pro lidi. 1. vyd. Brno: Partnerství, 2012. 261 s. ISBN 978-80-260-2080-6.

KRIER, Léon. Architektura - volba nebo osud. Praha : Academia, 2001. 189 s. ISBN 80-200-0012-7.

SITTE, Camillo. Stavba měst podle uměleckých zásad. 1. vyd. Praha: ARCH, 1995, 111 s. ISBN 80-901-6081-6.

The Compact City : A Sustainable Urban form?. Edited by Mike Jenks, Elizabeth Burton, Katie Williams. First publ. London : E & FN Spon, 2000, 350 p. ISBN 0-419-21300-7.

Urban Design Compendium [online]. 2 ed. London : English Partnerships, Housing Corporation, 2007 [cit. 2010-11-5]. Dostupné z WWW: <<http://www.urbandesigncompendium.co.uk>>.

Urban Design Compendium 2 : Delivering Quality Places [online]. 1 ed. London : English Partnerships, Housing Corporation, 2007 [cit. 2010-11-5]. Dostupné z WWW: <www.urbandesigncompendium.co.uk>.

Termín zadání diplomové práce: 23. 2. 2015

Termín odevzdání diplomové práce: 18.5.2015

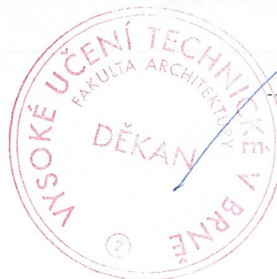
Diplomová práce se odevzdává v rozsahu stanoveném vedoucím práce; současně se odevzdává 1 výstavní panel formátu B1 a diplomová práce v elektronické podobě.

Bc. Pavla Kilnarová
Student(ka)

doc. Ing. arch. Gabriel Kopáček, Dr.
Vedoucí práce

doc. Ing. arch. Antonín Novák
Vedoucí ústavu

V Brně, dne 23. 2. 2015

doc. Ing. arch. Jan Hrubý, CSc.
Děkan

PRŮVODNÍ ZPRÁVA

Brno Komárov - centrum - urbanistická studie

Diplomní projekt 2015

Práce vychází z analytického podkladu Hodnocení kvality náměstí v Brně a zabývá se vytipováním městských částí Brna, které nemají své vlastní centrum v podobě náměstí. Došla jsem k závěru, že tyto městské části mají určité společné rysy, které v práci také popisuji.

Jednalo se nejčastěji o okrajové části města, jejichž struktura byla složena jak z původní venkovské zástavby, tak panelových domů. Tyto velkokapacitní bytové soubory se vyznačují nejčastěji nízkou kvalitou urbanistického návrhu, způsobenou striktním opakováním nízkého počtu panelových soustav a ignorováním původní zástavby, na kterou nereagují.

Sídliště nemají vlastní náměstí, ač ubytovávají až tisíce obyvatel. Občanská vybavenost, která byla mnohdy dočasného charakteru, byla doplňována dodatečně s odstupem několika let.

Současně o svá centra přišli i původní vesnice. Návsi byly většinou zbourány, aby ustoupily nové zástavbě, popřípadě dopravní infrastruktuře. Tím se vesnice staly podobně vykořeněné, jako anonymní sídliště.

Vybráno bylo šest čtvrtí, a to Líšeň, Komárov, Bohunice, Starý Lískovec, Kohoutovice a Bystrc. V rámci práce byly rovněž nastíněny přístupy, jak postupovat při tvorbě veřejných prostranství v podmínkách smíšené struktury tohoto druhu. Pro jednotlivá sídliště jsem poté určila uplatnitelná řešení naznačená schémata.

Pro podrobnější řešení jsem zvolila lokalitu v Komárově, kvůli její variabilitě uplatnitelných řešení. Zároveň je to území s velkým potenciálem pro rozvoj města v budoucnosti. Rovněž se této lokality dotýká otázka přesunu nádraží a s tím spojená obnova rozlehlých brownfields na území Dornychu a nákladového nádraží. Podle zásad navrhování veřejných prostranství ke zkvalitnění života v území a nastartování rehabilitace území.

Je třeba připomenout, jaký je obecný význam slova. Podle Internetové jazykové příručky Akademie věd ČR to je: "místo k hromadnému obývání," tedy vychází od slova sídlo. V dnešní době si ho však spojujeme častěji s novodobým významem, chápaným více, či méně negativně jako "komplex obytných domů s potřebným vybavením (komunikacemi, obchody ap.)", tvořenými nejčastěji rozvolněnou strukturou panelových domů. Pravdou je, že v podmínkách České republiky a zvláště Brna, jsou sídliště přijímána mnohem pozitivněji, než je tomu v Západní Evropě (Vyplývá z průzkumu prováděného nadací Partnerství). Díky sociopolitickým podmínkám v jakých výstavba a následné užívání započalo, dnes není bydlení v panelovém domě známkou špatné adresy. Oproti tomu v západoevropských zemích byly panelové domy budovány především pro zaplnění mezery na trhu v poptávce po sociálních, nízkonákladových bytech. Rovněž rozsah jednotlivých sídelních celků nedosahoval takových měřítek, jako na západě. Zahraničním příkladem ze západu může být výstavba v Holandsku (sídliště Klieburg), nebo USA (Pruitt Igoe).

Samotný vznik sídlišť byl podmíněn několika faktory, jako důsledky vývoje dané doby. S masovou výstavbou bylo započato v Evropě po 2. světové válce. Panelové stavby měly být rychlou odpovědí na bombardováním redukované kapacity bytového fondu. V souvislosti s poválečným růstem ekonomiky vzrostl také počet mladých rodin, které měly zájem odstěhovat se do vlastního bytu. V neposlední řadě se zvyšovala životní úroveň obyvatel, a tím poptávka po bydlení vyšší kvality.

Dalším významným motivem pro bytovou výstavbu je pokračující urbanizace. Lidé se stěhují z vesnic do města za práci a hledají bydlení buď přímo ve městě, nebo v příměstských oblastech.

Hlavním hnacím strojem pro výstavbu se stalo vynalezení samotného železobetonového panelu. Ten se stal předpokladem rychlé a levné produkce nejen bydlení, ale postupně i veškeré občanské vybavenosti. (Lesová, 2011)

Budeme - li vesnici hodnotit podle venkovského způsobu života, který je orientovaný především na zemědělství a dojíždka za prací je tím minimalizována, mohli bychom říci, že vesnice v dnešní době již neexistují. Ač jsou obce, které splňují zákonnou hranici 3000 obyvatel (zákon o obcích) popřípadě nepřekračují hraniční hustotu zalidnění, jen málu z nich zůstaly zachovány původní sociální vazby mezi obyvateli a způsob života v nich se stává ryze městským. Díky neustálému přibližování venkova a města se často ztrácí urbanistické kvality vesnic, jejichž zástavba je tvořena nízkopodlažními domy a jejím výrazným centrem je náves.

Vybrané městské části Brna spojuje několik charakteristických rysů vyplývajících z jejich historie. Všechny původní vesnice vznikly v období středověku ve 13. a 14. století. Dalším společným milníkem je den 24. listopadu 1990, kdy byly všechny tyto obce připojeny jako samostatné městské části, nebo jejich součástí k takzvanému

"velkému" Brnu. A konečně tím hlavním společným bodem na časové ose je období 70. let, kdy byly v jejich okolí vybudovány větší či menší sídlištní celky tvořené soustavami panelových domů.

Původní venkovské osídlení byly malé vesnice převážně charakteru návěsíních obcí, tedy s domy stojícími těsně vedle sebe okolo návsi a od plužiny jsou odděleny zahradami.

Každý ze sídlištních celků má svá specifika, ovšem některé rysy, byly společné všem sídlištím vznikajícím v Brně v té době. Jak se u prvních sídlišť dbá na výběr lokality, především kvůli rovinatosti terénu a dostatku volného prostoru, v této době (i doba výstavby vybraných celků) je poptávka tak velká a možností ubývá, že se již příliš nehledí na vhodnost lokality a zároveň urbanistická návaznost na okolní prostředí je minimální. Tím dostává urbanismus těchto čtvrtí o to monumentálnější měřítko a stává se brutálnější.

Další rys vyplývá také z časové tísně, tentokrát však z pohledu výrobních prostředků. Je kladen tlak na co nejmenší druhovou skladbu použitých prvků a skladebných soustav. Druhová variabilita je okleštěna na minimum. Unifikace sebou nese ještě větší oprostění od lidského - přívětivého měřítka.

A v neposlední řadě je společným znakem umístění. Z dobových materiálů vyplývá například původní plán uskutečnit velké sídliště Líšeň. Předpoklad byl vystavět velká sídliště za městem "na zelené louce". To se však nelíbilo zemědělským orgánům, kteří nesouhlasili s nadměrným zábořem zemědělské půdy. Změna koncepce na dostavbu lokalit s již existující zástavbou zapříčinila současný rozporuplný stav. (Pecka, 2013)

Ozn.	Str./schéma č.	Charakteristika využití území	Výměra plochy [m ²]	Zastavěná plocha [m ²]	Hrubá podlažní plocha [m ²]	HPP nadzemních podlaží [m ²]	HPP bydlení [m ²]	HPP obč. vybav.[m ²]	HPP park. [m ²]	IZP	IPP	Počet byt. jednotek	Prům. plocha bytu [m ²]		Počet obyvatel	Hustota osídlení [ob./ha]	Počet odstavných stání	Počet parkovacích stání
													hrubá	čistá				
B1			14 013	5 029	30 174	25 145	22 631	4 526	3 017	0,4	1,8	230	98	74	506	361	362	81
B2			4 460	1 593	11 151	9 558	8 363	1 673	1 115	0,4	2,1	82	102	76	180	404	129	30
B3			7 119	3 929	23 574	19 645	17 681	3 536	2 357	0,6	2,8	175	101	76	385	541	276	64
B4			8 094	3 369	18 530	15 161	13 897	2 779	1 853	0,4	1,9	140	99	74	308	381	221	50
B5			10 270	5 400	37 800	32 400	28 350	5 670	3 780	0,5	3,2	280	101	76	616	600	441	102
B6			12 001	5 163	30 978	25 815	23 234	4 647	3 098	0,4	2,2	240	97	73	528	440	378	84
B7			11 708	4 832	28 992	24 160	21 744	4 349	2 899	0,4	2,1	220	99	74	484	413	347	78
B8			9 260	4 632	27 792	23 160	20 844	4 169	2 779	0,5	2,5	205	102	76	451	487	323	75
B9			6 262	3 371	20 226	16 855	15 170	3 034	2 023	0,5	2,7	150	101	76	330	527	236	55
B10			5 409	2 400	16 800	14 400	12 600	2 520	1 680	0,4	2,7	130	97	73	286	529	205	45
B11			10 420	3 463	20 778	17 315	15 584	3 117	2 078	0,3	1,7	155	101	75	341	327	244	56
B12			2 692	1 093	5 465	4 372	4 099	820	547	0,4	1,6	40	102	77	88	327	63	15
B13			9 389	3 756	18 780	15 024	14 085	2 817	1 878	0,4	1,6	140	101	75	308	328	221	51
B14			7 534	3 388	16 940	13 552	12 705	2 541	1 694	0,4	1,8	126	101	76	277	368	198	46
B15			6 372	1 962	8 829	6 867	6 622	1 324	883	0,3	1,1	65	102	76	143	224	102	24
B16			320	116	580	464	464	0	116	0,4	1,5	4	116	87	9	275	6	0
B17			5 040	2 923	11 692	8 769	8 769	1 754	1 169	0,6	1,7	90	97	73	198	393	142	32
B18			11 581	4 683	23 415	18 732	17 561	3 512	2 342	0,4	1,6	180	98	73	396	342	284	63
B19			10 191	4 797	19 188	14 391	14 391	2 878	1 919	0,5	1,4	145	99	74	319	313	228	52
B20			10 394	4 089	16 356	12 267	12 267	2 453	1 636	0,4	1,2	120	102	77	264	254	189	44
B21			12 503	5 259	26 295	21 036	19 721	3 944	2 630	0,4	1,7	200	99	74	440	352	315	71
B22			9 388	3 225	12 900	9 675	9 675	1 935	1 290	0,3	1,0	100	97	73	220	234	158	35
B23			1 518	810	3 240	2 430	2 430	486	324	0,5	1,6	24	101	76	53	348	38	9
B24			8 637	5 770	28 850	23 080	12 983	4 328	11 540	0,7	2,7	130	100	75	286	331	205	78
B25			11 039	4 077	16 308	12 231	12 231	2 446	1 631	0,4	1,1	120	102	76	264	239	189	44
B26			8 303	4 479	22 395	17 916	16 796	3 359	2 240	0,5	2,2	170	99	74	374	450	268	60
B27			6 076	4 459	22 295	17 836	10 033	3 344	8 918	0,7	2,9	100	100	75	220	362	158	60
B28			946	522	2 088	1 566	1 566	313	209	0,6	1,7	15	104	78	33	349	24	6
S1			4 880	1 940	7 760	5 820	5 820	1 164	776	0,4	1,2	0	-	-	0	0	0	21
S2			8 169	3 500	17 500	14 000	13 125	2 625	1 750	0,4	1,7	136	97	72	299	366	214	47
S3			340	340	340	340	0	340	0	1,0	1,0	0	-	-	0	0	0	6
S4			687	687	3 435	2 748	2 576	515	344	1,0	4,0	25	103	77	55	801	39	9
S5			4 380	4 380	15 330	10 950	6 300	4 650	4 380	1,0	2,5	60	105	79	132	301	95	84
S6			2 319	2 319	13 914	11 595	6 608	4 987	2 319	1,0	5,0	64	103	77	141	607	101	90
S7			5 840	2 534	20 272	17 738	0	18 245	2 027	0,4	3,0	0	-	-	0	0	0	328
S8			5 840	2 534	20 272	17 738	0	18 245	2 027	0,4	3,0	0	-	-	0	0	0	328
S9			4 532	2 791	19 537	16 746	0	17 583	1 954	0,6	3,7	0	-	-	0	0	0	316
S10			842	795	2 385	1 590	0	1 590	2 385	0,9	1,9	0	-	-	0	0	0	29
VP1			7 027	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VP2			9 719	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VP3			11 560	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VP4			3 667	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VP5			7 725	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Σ			298 466	120 409	643 156	523 087	410 923	148 219	85 604	-	-	4 061	101	76	8 934	-	6 396	2 668